

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)
της 30ής Νοεμβρίου 2009*

Στην υπόθεση C-357/09 PPU,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει των άρθρων 68 ΕΚ και 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Administrativen sad Sofia-grad (Βουλγαρία) με απόφαση της 10ης Αυγούστου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Σεπτεμβρίου 2009, στο πλαίσιο της διαδικασίας που αφορά τον

Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, C. Toader, προέδρους τμήματος, C. W. A. Timmermans, P. Kūris, E. Juhász, Γ. Αρέστη, L. Bay Larsen (εισηγητή), T. von Danwitz και A. Arabadjiev, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák
γραμματέας: N. Nanchev, υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική.

έχοντας υπόψη το αίτημα του αιτούντος δικαστηρίου της 10ης Αυγούστου 2009, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Σεπτεμβρίου 2009 και συμπληρώθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2009, να εκδικαστεί η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά την επείγουσα διαδικασία του άρθρου 104β του Κανονισμού Διαδικασίας,

έχοντας υπόψη την απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2009 του δεύτερου τμήματος να δεχθεί το αίτημα αυτό,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 27ης Οκτωβρίου 2009,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο S. S. Kadzoev, εκπροσωπούμενος από τις D. Daskalova και V. Ilareva, advokati,

— η Βουλγαρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Ivanov και την E. Petranova,

— η Λιθουανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την R. Mackevičienė,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις S. Petrova και M. Κοντού-Durande,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση έκδοσης προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 15, παράγραφοι 4 έως 6, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 348, σ. 98).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας που έχει κινηθεί κατόπιν πρωτοβουλίας του διευθυντή της Direktsia «Migratsia» pri Ministerstvo na vatreshnite raboti (Διεύθυνσης Μετανάστευσης του Υπουργείου Εσωτερικών) και στο πλαίσιο της οποίας το Administrativen sad Sofia-grad καλείται να αποφανθεί αυτεπαγγέλτως επί της συνέχισης της κράτησης του S. S. Kadzoev (Huchbarov) στο ειδικό κέντρο προσωρινής κράτησης αλλοδαπών της εν λόγω διεύθυνσης στο Busmantsi (στο εξής: κέντρο προσωρινής κράτησης), στην περιφέρεια της Σόφιας.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

- 3 Η οδηγία 2008/115 εκδόθηκε βάσει, μεταξύ άλλων, του άρθρου 63, πρώτο εδάφιο, σημείο 3, στοιχείο β', ΕΚ. Η ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«Σύμφωνα με την οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα [ΕΕ L 326, σ. 13], ο υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος έχει υποβάλει αίτηση για άσυλο σε ένα κράτος μέλος δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι διαμένει παράνομα στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους μέχρι να εκδοθεί απόφαση που να απορρίπτει την αίτηση ή απόφαση που να του/της στερεί το δικαίωμα να διαμείνει ως αιτών άσυλο.»

- 4 Το άρθρο 15 της οδηγίας 2008/115, το οποίο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο που αφορά την κράτηση ενόψει απομάκρυνσης, έχει ως εξής:

«1. Εκτός εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση δύναται να εφαρμοσθούν αποτελεσματικά άλλα επαρκή αλλά λιγότερο αναγκαστικά μέτρα, τα κράτη μέλη μπορούν να θέτουν απλώς υπό κράτηση υπήκοο τρίτης χώρας υποκείμενο σε διαδικασίες επιστροφής, για την προετοιμασία της επιστροφής και/ή τη διεκπεραίωση της διαδικασίας απομάκρυνσης, ιδίως όταν:

α) υπάρχει κίνδυνος διαφυγής ή

- β) ο συγκεκριμένος υπήκοος τρίτης χώρας αποφεύγει ή παρεμποδίζει την προετοιμασία της επιστροφής ή τη διαδικασία απομάκρυνσης.

Οιαδήποτε κράτηση έχει τη μικρότερη δυνατή διάρκεια και διατηρείται μόνο καθόσον χρόνο η διαδικασία απομάκρυνσης εξελίσσεται και εκτελείται με τη δέουσα επιμέλεια.

2. Η κράτηση διατάσσεται από τις διοικητικές ή δικαστικές αρχές.

Η κράτηση διατάσσεται εγγράφως και συνοδεύεται από πραγματική και νομική αιτιολόγηση.

Όταν η διαταγή κράτησης εκδίδεται από διοικητικές αρχές, τα κράτη μέλη:

- α) είτε προβλέπουν την ταχεία δικαστική επανεξέταση της νομιμότητας της κράτησης που αποφασίζεται το συντομότερο δυνατό μετά την έναρξη της κράτησης,
- β) είτε χορηγούν στον συγκεκριμένο υπήκοο τρίτης χώρας το δικαίωμα να κινήσει διαδικασία για την ταχεία δικαστική επανεξέταση της νομιμότητας της κράτησής του που αποφασίζεται το συντομότερο δυνατό μετά την έναρξη της σχετικής διαδικασίας εν τοιαύτη περιπτώσει, τα κράτη μέλη ενημερώνουν αμέσως τους ενδιαφερομένους υπηκόους τρίτων χωρών σχετικά με τη δυνατότητα διεξαγωγής τέτοιας διαδικασίας.

Ο συγκεκριμένος υπήκοος τρίτης χώρας απολύεται αμέσως, εάν η κράτηση δεν είναι νόμιμη.

3. Εν πάση περιπτώσει, η απόφαση κράτησης επανεξετάζεται ανά εύλογα χρονικά διαστήματα είτε κατ' αίτηση του συγκεκριμένου υπηκόου τρίτης χώρας είτε αυτεπαγγέλτως. Σε περίπτωση παραταθείσας διάρκειας κράτησης, η επανεξέταση εποπτεύεται από δικαστική αρχή.

4. Οσάκις καθίσταται πρόδηλο ότι δεν υφίσταται πλέον λογικά προοπτική απομάκρυνσης για νομικούς ή άλλους λόγους ή όταν παύουν να ισχύουν οι όροι της παραγράφου 1, η κράτηση παύει να δικαιολογείται και το συγκεκριμένο πρόσωπο απολύεται αμέσως.

5. Η κράτηση εξακολουθεί καθ' όλη τη χρονική περίοδο κατά την οποία πληρούνται οι όροι της παραγράφου 1 και είναι αναγκαία για να διασφαλισθεί η επιτυχής απομάκρυνση. Κάθε κράτος μέλος καθορίζει περιορισμένη περίοδο κράτησης, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει το εξάμηνο.

6. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να παρατείνουν το χρονικό διάστημα που αναφέρεται στην παράγραφο 5 παρά μόνο για περιορισμένο χρόνο που δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο σε περιπτώσεις κατά τις οποίες, παρ' όλες τις εύλογες προσπάθειές τους, η επιχείρηση απομάκρυνσης είναι πιθανόν να διαρκέσει περισσότερο επειδή:

α) ο συγκεκριμένος υπήκοος της τρίτης χώρας αρνείται να συνεργασθεί, ή

β) καθυστερεί η λήψη αναγκαίων εγγράφων από τρίτες χώρες.»

- 5 Κατά το άρθρο 20 της οδηγίας 2008/115, τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την οδηγία μέχρι τις 24 Δεκεμβρίου 2010, ενώ προβλέπεται εξαίρεση σχετικά με το άρθρο 13, παράγραφος 4.
- 6 Η οδηγία άρχισε να ισχύει, σύμφωνα με το άρθρο της 22, στις 13 Ιανουαρίου 2009.

Η εθνική νομοθεσία

- 7 Η μεταφορά της οδηγίας 2008/115 στη βουλγαρική νομοθεσία πραγματοποιήθηκε με τον νόμο για τους αλλοδαπούς στη Δημοκρατία της Βουλγαρίας (DV αριθ. 153 του 1998), όπως τροποποιήθηκε στις 15 Μαΐου 2009 (DV αριθ. 36 του 2009, στο εξής: νόμος για τους αλλοδαπούς).
- 8 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας αυτής δεν έχει πάντως μεταφερθεί ακόμη στη βουλγαρική νομοθεσία.
- 9 Δυνάμει του άρθρου 44, παράγραφος 6, του νόμου για τους αλλοδαπούς, όταν έχει ληφθεί διοικητικό μέτρο καταναγκασμού κατά αλλοδαπού του οποίου η ταυτότητα δεν έχει αποδειχθεί ή για τον οποίο υπάρχει ο κίνδυνος να διαφύγει, το όργανο που θέσπισε το μέτρο αυτό μπορεί να διατάξει τη μεταφορά του αλλοδαπού αυτού σε κέντρο προσωρινής κράτησης αλλοδαπών, ενόψει της απομάκρυνσής του από τη βουλγαρική επικράτεια ή την απέλασή του.

- 10 Πριν τη μεταφορά της οδηγίας 2008/115 στο βουλγαρικό δίκαιο, δεν προβλεπόταν κανένα όριο για τη διάρκεια κράτησης στα κέντρα αυτά.
- 11 Το άρθρο 44, παράγραφος 8, του νόμου για τους αλλοδαπούς προβλέπει πλέον τα εξής: «Η παραμονή του αλλοδαπού στο κέντρο διαρκεί για όσο διάστημα υπάρχουν οι περιστάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 6, αλλά δεν μπορεί να υπερβεί τους έξι μήνες. Η διάρκεια της παραμονής αυτής μπορεί κατ' εξαίρεση να παραταθεί κατά δώδεκα μήνες κατ' ανώτατο όριο, εφόσον ο ενδιαφερόμενος αρνείται να συνεργαστεί με τις αρμόδιες αρχές ή καθυστερεί η έκδοση των αναγκαίων για την απομάκρυνση ή απέλαση εγγράφων ή ο ενδιαφερόμενος συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη».
- 12 Το άρθρο 46a, παράγραφοι 3 έως 5, του νόμου για τους αλλοδαπούς ορίζει τα εξής:
- «3) Κάθε έξι μήνες ο υπεύθυνος του κέντρου προσωρινής κράτησης υποβάλλει πίνακα με τα ονόματα των αλλοδαπών που βρίσκονται στο κέντρο περισσότερους από έξι μήνες επειδή υπάρχουν κωλύματα για την απομάκρυνσή τους από την εθνική επικράτεια. Ο πίνακας αυτός αποστέλλεται στο διοικητικό πρωτοδικείο του τόπου στον οποίο βρίσκεται το κέντρο προσωρινής κράτησης.
- 4) Κατά τη λήξη της εξαμήνου περιόδου παραμονής στο κέντρο προσωρινής κράτησης το διοικητικό πρωτοδικείο αποφαινεται αυτεπαγγέλτως, χωρίς δημόσια συνεδρίαση, αν η κράτηση του αλλοδαπού πρέπει να παραταθεί, να αντικατασταθεί από άλλο μέτρο ή να περατωθεί. Η απόφαση του δικαστηρίου αυτού δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο.
- 5) Όταν το δικαστήριο ακυρώνει την προσβαλλόμενη απόφαση για εγκλεισμό του αλλοδαπού στο κέντρο προσωρινής κράτησης ή διατάσσει την απόλυσή του, ο αλλοδαπός απολύεται αμέσως από το κέντρο προσωρινής κράτησης.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 13 Στις 21 Οκτωβρίου 2006 τα βουλγαρικά όργανα της τάξης συνέλαβαν ένα άτομο κοντά στα σύνορα με την Τουρκία. Το άτομο αυτό δεν είχε στην κατοχή του κανένα έγγραφο ταυτότητας και δήλωσε ότι ονομάζεται Said Shamilovich Huchbaron και ότι γεννήθηκε στις 11 Φεβρουαρίου 1979 στο Γκρόζνι (Τσετσενία). Ο συλληφθείς δήλωσε ότι δεν ήθελε να ενημερωθεί το προξενείο της Ρωσίας για τη σύλληψή του.
- 14 Με απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2006 οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές επέβαλαν στο άτομο αυτό ένα διοικητικό μέτρο καταναγκασμού, το οποίο συνίστατο στην απομάκρυνσή του από τη βουλγαρική επικράτεια.
- 15 Στις 3 Νοεμβρίου 2006 ο ενδιαφερόμενος μεταφέρθηκε στο κέντρο προσωρινής κράτησης, μέχρις ότου καταστεί δυνατή η εκτέλεση της παραπάνω απόφασης, δηλαδή μέχρι την έκδοση των αναγκαίων ταξιδιωτικών εγγράφων και την εξεύρεση των αναγκαίων χρημάτων για την αγορά εισιτηρίου για την Τσετσενία. Η εν λόγω απόφαση κατέστη εκτελεστή στις 17 Απριλίου 2008, κατόπιν της επικύρωσής της με δικαστική απόφαση.
- 16 Στις 14 Δεκεμβρίου 2006 ο ενδιαφερόμενος δήλωσε ενώπιον των αρχών του κέντρου προσωρινής κράτησης ότι το πραγματικό του επώνυμο δεν ήταν Huchbaron, αλλά Kadzoev.
- 17 Κατά τη διάρκεια δύο διοικητικών διαδικασιών ενώπιον του Administrativen sad Sofia-grad, προσκομίστηκε πιστοποιητικό γέννησης από το οποίο προκύπτει ότι ο S. S. Kadzoev γεννήθηκε στις 11 Φεβρουαρίου 1979 στη Μόσχα, στην πρώην Σοβιετική Ένωση, από Τσετσένο πατέρα, τον Shamil Kadzoev, και Γεωργιανή μητέρα, την Loli Elihvari. Συγχρόνως όμως προσκομίστηκε προσωρινό δελτίο ταυτότητας υπηκόου της Δημοκρατίας της Τσετσενίας-Ιτσεκρίας, το οποίο ίσχυε μέχρι τις 3 Φεβρουαρίου 2001 και είχε εκδοθεί στο όνομα του Said Shamilovich Kadzoev, ο οποίος είχε γεννηθεί στις 11 Φεβρουαρίου 1979 στο Γκρόζνι. Ο ενδιαφερόμενος εξακολούθησε εντούτοις να χρησιμοποιεί ενώπιον των αρχών αμφότερα τα ονόματα Kadzoev και Huchbaron.

- 18 Κατά το διάστημα από τον Ιανουάριο του 2007 μέχρι τον Απρίλιο του 2008 αντηλλάγησαν διάφορα έγγραφα μεταξύ των βουλγαρικών και των ρωσικών αρχών. Παρά την πεποίθηση των βουλγαρικών αρχών, οι ρωσικές αρχές υποστήριξαν ότι το προσωρινό δελτίο ταυτότητας που είχε εκδοθεί στο όνομα του Said Shamilovich Kadzoev προερχόταν από άτομα και από δημόσια αρχή που δεν γνωρίζει η Ρωσική Ομοσπονδία και επομένως δεν μπορεί να θεωρηθεί ως έγγραφο που να αποδεικνύει ότι ο ενδιαφερόμενος έχει τη ρωσική ιθαγένεια.
- 19 Στις 31 Μαΐου 2007 ο S. S. Kadzoev, ενόσω βρισκόταν στο κέντρο προσωρινής κράτησης, υπέβαλε αίτηση υπαγωγής του στο καθεστώς πρόσφυγα. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε από τις βουλγαρικές διοικητικές αρχές και η ένδικη προσφυγή του ενδιαφερόμενου κατά της απορριπτικής αυτής απόφασης απορρίφθηκε από το Administrativen sad Sofia-grad με απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2007. Στις 21 Μαρτίου 2008 ο ενδιαφερόμενος υπέβαλε δεύτερη αίτηση παροχής ασύλου, την οποία όμως απέσυρε στις 2 Απριλίου 2008. Στις 24 Μαρτίου 2009 ο S. S. Kadzoev υπέβαλε τρίτη αίτηση με το ίδιο περιεχόμενο. Με απόφαση της 10ης Ιουλίου 2009 το Administrativen sad Sofia-grad απέρριψε την αίτηση του S. S. Kadzoev για τη χορήγηση ασύλου. Η τελευταία αυτή απόφαση δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο.
- 20 Στις 20 Ιουνίου 2008 ο δικηγόρος του S. S. Kadzoev υπέβαλε αίτηση αντικατάστασης του μέτρου της κράτησης σε ειδικό κέντρο από ένα λιγότερο επαχθές μέτρο, και συγκεκριμένα την υποχρέωσή του να εμφανίζεται κατά τακτά διαστήματα στις αστυνομικές αρχές του τόπου διαμονής του. Οι αρμόδιες αρχές απέρριψαν την αίτηση αυτή με το αιτιολογικό ότι, αφού ο ενδιαφερόμενος δεν είχε πραγματική διεύθυνση στη Βουλγαρία, δεν συνέτρεχαν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις.
- 21 Στις 22 Οκτωβρίου 2008 υποβλήθηκε παρόμοια αίτηση, η οποία επίσης απορρίφθηκε.
- 22 Κατόπιν διοικητικής διαδικασίας που κινήθηκε μετά από αίτηση του S. S. Kadzoev ενώπιον της Επιτροπής Προστασίας από τις Διακρίσεις και κατέληξε σε διαδικασία ενώπιον του Varhoven administrativen sad (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου), το οποίο, με την απόφαση που εξέδωσε στις 12 Μαρτίου 2009, δέχτηκε, όπως είχε επίσης

δεχτεί η προαναφερθείσα επιτροπή, ότι δεν είναι δυνατόν να εξακριβωθούν με βεβαιότητα η ταυτότητα και η ιθαγένεια του S. S. Kadzoev, οπότε ο ενδιαφερόμενος πρέπει να θεωρηθεί άπατρις.

- 23 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, κατά το Κέντρο αρωγής στα άτομα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, την Ύπατη Αρμοσσία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και τη Διεθνή Αμνηστία, είναι πιθανό ότι ο S. S. Kadzoev έχει υποστεί βασανιστήρια και απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση στη χώρα καταγωγής του.
- 24 Παρά τις προσπάθειες των βουλγαρικών αρχών, ορισμένων μη κυβερνητικών οργανώσεων και του ίδιου του S. S. Kadzoev για την εξεύρεση ασφαλούς τρίτης χώρας που να τον δέχεται, δεν έχει επιτευχθεί καμία συμφωνία μέχρι σήμερα και δεν του έχουν χορηγηθεί ταξιδιωτικά έγγραφα. Για παράδειγμα, η Δημοκρατία της Αυστρίας και η Γεωργία, στις οποίες είχαν απευθυνθεί οι βουλγαρικές αρχές, αρνήθηκαν να δεχτούν τον S. S. Kadzoev. Η Δημοκρατία της Τουρκίας, στην οποία επίσης απευθύνθηκαν οι βουλγαρικές αρχές, δεν έχει δώσει καμία απάντηση.
- 25 Το Administrativen sad Sofia-grad διευκρινίζει ότι ο S. S. Kadzoev εξακολουθεί να είναι εγκλειστος στο κέντρο προσωρινής κράτησης.
- 26 Η υπόθεση της κύριας δίκης εισήχθη στο αιτούν δικαστήριο κατόπιν της κατάθεσης στο δικαστήριο αυτό ενός διοικητικού φακέλου από τον διευθυντή της Διεύθυνσης Μετανάστευσης του Υπουργείου Εσωτερικών, ο οποίος ζητεί από το αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί αυτεπαγγέλτως, με βάση το άρθρο 46α, παράγραφος 3, του νόμου για τους αλλοδαπούς, σχετικά με την παράταση της κράτησης του S. S. Kadzoev.
- 27 Το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει ότι πριν από την τροποποίηση του νόμου για τους αλλοδαπούς στη Δημοκρατία της Βουλγαρίας με σκοπό τη μεταφορά της οδηγίας 2008/115, δεν υπήρχε χρονικός περιορισμός για τον εγκλεισμό σε κέντρο προσωρινής κράτησης. Δεν υπάρχουν άλλωστε μεταβατικές διατάξεις για τις περιπτώσεις στις οποίες οι αποφάσεις εκδόθηκαν πριν από την τροποποίηση αυτή. Επομένως, η δυνατότητα εφαρμογής των νέων διατάξεων, οι οποίες προκύπτουν από την εν λόγω

οδηγία, επί της διάρκειας της κράτησης και επί των λόγων παράτασής της αποτελεί ζήτημα που χρήζει ερμηνείας, με δεδομένο μάλιστα ότι στην προκείμενη υπόθεση η προβλεπόμενη από την οδηγία μέγιστη διάρκεια κράτησης είχε ήδη λήξει πριν από την έκδοση της οδηγίας.

- 28 Εξάλλου, καμία διάταξη δεν διευκρινίζει ρητά αν, σε μια κατάσταση όπως αυτή την οποία αφορά η υπόθεση της κύριας δίκης, τα χρονικά διαστήματα που προβλέπονται στο άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115 έχουν την έννοια ότι περιλαμβάνουν το διάστημα κατά το οποίο ο αλλοδαπός βρισκόταν στο κέντρο προσωρινής κράτησης, ενόσω ίσχυε εκ του νόμου απαγόρευση της εκτέλεσης του διοικητικού μέτρου «απομάκρυνση από τη βουλγαρική επικράτεια» λόγω του ότι ο S. S. Kadzoev είχε κινήσει τη διαδικασία για την υπαγωγή του στο καθεστώς ανθρωπιστικής προστασίας και στο καθεστώς του πρόσφυγα.
- 29 Τέλος, το εν λόγω δικαστήριο αναφέρει ότι, αν γίνει δεκτό ότι δεν υπάρχει καμία «λογική προοπτική απομάκρυνσης», κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115, θα τεθεί το ερώτημα αν πρέπει να διαταχθεί αμέσως, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, η απόλυση του S. S. Kadzoev.
- 30 Με βάση τα δεδομένα αυτά, το Administrativen sad Sofia-grad αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115 [...] την έννοια ότι:

- α) όταν το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους δεν προέβλεπε μέγιστο χρόνο κράτησης πριν τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της εν λόγω οδηγίας ούτε λόγους για την παράταση της κράτησης και δεν προβλέφθηκε κατά τη μεταφορά της οδηγίας ότι οι νέες διατάξεις θα έχουν αναδρομική ισχύ, οι εν λόγω διατάξεις της οδηγίας έχουν εφαρμογή μόνο μετά από τη μεταφορά της

οδηγίας στο εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους, με αποτέλεσμα ο μέγιστος αυτός χρόνος να υπολογίζεται μόνο από το χρονικό σημείο της μεταφοράς αυτής;

- β) τα χρονικά διαστήματα κράτησης του υπηκόου τρίτου κράτους σε ειδική εγκατάσταση κράτησης ενόψει της απομάκρυνσής του, τα οποία προβλέπει η οδηγία, δεν περιλαμβάνουν τον χρόνο κατά τον οποίο η εκτέλεση της απόφασης για την απομάκρυνσή του από το έδαφος του κράτους μέλους απαγορευόταν ρητά, βάσει διάταξης του νόμου, επειδή βρισκόταν σε εξέλιξη, κατόπιν αίτησης του ενδιαφερόμενου, διαδικασία χορήγησης ασύλου, μολοντί ο ενδιαφερόμενος εξακολούθησε, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, να παραμένει σε αυτή την ειδική εγκατάσταση κράτησης, εφόσον αυτό επιτρέπεται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους;
- 2) Έχει το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115 [...] την έννοια ότι τα χρονικά διαστήματα κράτησης του υπηκόου τρίτου κράτους σε ειδική εγκατάσταση κράτησης ενόψει της απομάκρυνσής του, τα οποία προβλέπει η οδηγία, δεν περιλαμβάνουν τον χρόνο κατά τον οποίο η εκτέλεση της απόφασης για την απομάκρυνσή του από το έδαφος του κράτους μέλους απαγορευόταν ρητά, βάσει διάταξης του νόμου, επειδή εκκρεμούσε διαδικασία ένδικης προσφυγής κατά της εν λόγω απόφασης, μολοντί ο ενδιαφερόμενος εξακολούθησε, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, να παραμένει σε αυτή την ειδική εγκατάσταση κράτησης, καθόσον αφενός δεν κατέχει έγκυρα έγγραφα για την απόδειξη της ταυτότητάς του και επομένως υπάρχουν αμφιβολίες για την ταυτότητά του και αφετέρου δεν διαθέτει τα προς το ζην και επιδεικνύει επιθετική συμπεριφορά;
- 3) Έχει το άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115 [...] την έννοια ότι δεν υφίσταται λογικά προοπτική απομάκρυνσης, όταν
- α) κατά τον χρόνο της επανεξέτασης της κράτησης από τον δικαστή, το κράτος του οποίου είναι υπήκοος ο ενδιαφερόμενος έχει αρνηθεί να του χορηγήσει ταξιδιωτικά έγγραφα, προκειμένου να επιστρέψει, και δεν έχει επιτευχθεί μέχρι τότε συμφωνία με τρίτη χώρα που να προτίθεται να τον δεχτεί, μολοντί τα διοικητικά όργανα του κράτους μέλους συνεχίζουν τις προσπάθειές τους προς τούτο;

- β) κατά τον χρόνο της επανεξέτασης της κράτησης από τον δικαστή, υπήρχε συμφωνία επανεισδοχής μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του κράτους την υπηκοότητα του οποίου έχει ο ενδιαφερόμενος, αλλά λόγω υπάρξεως νέων αποδείξεων –ενός πιστοποιητικού γέννησης του ενδιαφερόμενου– το κράτος μέλος δεν έκανε χρήση των διατάξεων της εν λόγω συμφωνίας, δεδομένου ότι ο ενδιαφερόμενος δεν επιθυμούσε την επιστροφή του;

- γ) έχουν εξαντληθεί οι δυνατότητες παράτασης της διάρκειας κράτησης τις οποίες προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφος 6, της οδηγίας [2008/115] και δεν υπάρχει, κατά τον χρόνο της επανεξέτασης της κράτησης από τον δικαστή, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 6, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής, καμία συμφωνία με τρίτη χώρα που να προτίθεται να δεχτεί τον ενδιαφερόμενο;

- 4) Έχει το άρθρο 15, παράγραφοι 4 και 6, της οδηγίας 2008/115 [...] την έννοια ότι, αν κατά την επανεξέταση της κράτησης ενός υπηκόου τρίτου κράτους ενόψει της απομάκρυνσής του διαπιστώνεται ότι δεν υφίσταται πλέον λογικά προοπτική απομάκρυνσης και έχουν εξαντληθεί οι δυνατότητες παράτασης της διάρκειας κράτησης:
 - α) δεν πρέπει εντούτοις να διατάσσεται η άμεση απόλυσή του από την εγκατάσταση κράτησης, εάν πληρούνται σωρευτικώς οι ακόλουθες προϋποθέσεις: ο ενδιαφερόμενος δεν έχει στην κατοχή του έγκυρα έγγραφα που να αποδεικνύουν την ταυτότητά του, ανεξαρτήτως διάρκειας ισχύος τους, και ως εκ τούτου υπάρχουν αμφιβολίες για την ταυτότητά του, επιδεικνύει επιθετική συμπεριφορά, δεν διαθέτει κανένα βιοποριστικό μέσο και δεν υπάρχει τρίτο πρόσωπο που να αναλαμβάνει να του εξασφαλίζει τα προς το ζην;

 - β) κατά τη λήψη της απόφασης για την απόλυσή του πρέπει να εκτιμάται κατά πόσον ο υπήκοος του τρίτου κράτους διαθέτει, σύμφωνα με τις διατάξεις του εθνικού δικαίου του κράτους μέλους, τους απαραίτητους πόρους για τη διαμονή του στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού, καθώς και διεύθυνση διαμονής;»

Επί της επείγουσας διαδικασίας

- 31 Το Administrativen sad Sofia-grad ζήτησε να εξεταστεί η υπό κρίση αίτηση έκδοσης προδικαστικής απόφασης κατ' εφαρμογή της επείγουσας διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 104β του Κανονισμού Διαδικασίας.
- 32 Το αιτούν δικαστήριο αιτιολόγησε το αίτημά του αυτό με το επιχείρημα ότι εν προκειμένω τίθεται το ερώτημα αν ο S. S. Kadzoev πρέπει να εξακολουθήσει να κρατείται στο κέντρο προσωρινής κράτησης ή πρέπει να απολυθεί. Το εν λόγω δικαστήριο εξέθεσε ότι, λόγω της κατάστασης του ενδιαφερόμενου, δεν είναι ενδεδειγμένο να ανασταλεί η διαδικασία για υπερβολικά μεγάλο διάστημα.
- 33 Το δεύτερο τμήμα του Δικαστηρίου, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε να δεχτεί το αίτημα του αιτούντος δικαστηρίου για την εφαρμογή της επείγουσας διαδικασίας και να παραπέμψει την υπόθεση στην ολομέλεια του Δικαστηρίου, προκειμένου να ανατεθεί στο τμήμα μείζονος συνθέσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος, στοιχείο α'

- 34 Με το πρώτο ερώτημα, στοιχείο α', το αιτούν δικαστήριο θέτει κατ' ουσία το ζήτημα αν το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι ο προβλεπόμενος στις διατάξεις αυτές μέγιστος χρόνος κράτησης περιλαμβάνει επίσης τον χρόνο κράτησης που συμπληρώθηκε πριν από την έναρξη εφαρμογής της ρύθμισης που θεσπίστηκε με την οδηγία αυτή.

- 35 Το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115 καθορίζει τη μέγιστη διάρκεια της κράτησης ενόψει απομάκρυνσης από την επικράτεια.
- 36 Αν ο χρόνος κράτησης ενόψει απομάκρυνσης που συμπληρώθηκε πριν από την έναρξη εφαρμογής της ρύθμισης που θεσπίστηκε με την οδηγία 2008/115 δεν λαμβανόταν υπόψη για τον υπολογισμό της μέγιστης διάρκειας της κράτησης, η κράτηση των ατόμων που τελούν σε κατάσταση παρόμοια με αυτή του S. S. Kadzoev θα μπορούσε να υπερβαίνει τα ανώτατα χρονικά όρια που προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας αυτής.
- 37 Το ενδεχόμενο αυτό δεν θα ήταν σύμφωνο με τον σκοπό που επιδιώκουν οι εν λόγω διατάξεις της οδηγίας 2008/115, δηλαδή με τον σκοπό να διασφαλίζεται ότι η διάρκεια της κράτησης ενόψει απομάκρυνσης δεν θα υπερβαίνει σε καμία περίπτωση τους δεκαοκτώ μήνες.
- 38 Εξάλλου, το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115 εφαρμόζεται αμέσως στα μελλοντικά αποτελέσματα καταστάσεων που δημιουργήθηκαν υπό την προϋπόχυσσα ρύθμιση.
- 39 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα, στοιχείο α', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι ο προβλεπόμενος στις διατάξεις αυτές μέγιστος χρόνος κράτησης περιλαμβάνει επίσης τον χρόνο κράτησης που συμπληρώθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας απομάκρυνσης που κινήθηκε πριν αρχίσει να εφαρμόζεται η ρύθμιση που θεσπίστηκε με την οδηγία αυτή.

Επί του πρώτου ερωτήματος, στοιχείο β'

- 40 Με το πρώτο ερώτημα, στοιχείο β', το αιτούν δικαστήριο θέτει κατ' ουσία το ζήτημα αν, κατά τον υπολογισμό του χρόνου κράτησης ενόψει απομάκρυνσης, τον οποίο προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος κατά τον οποίο η εκτέλεση της απόφασης απομάκρυνσης είχε ανασταλεί λόγω της εξέτασης αίτησης υπηκόου τρίτης χώρας για τη χορήγηση ασύλου, με δεδομένο ότι ο ενδιαφερόμενος εξακολούθησε, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επί της αίτησης αυτής, να παραμένει στο κέντρο προσωρινής κράτησης.
- 41 Υπενθυμίζεται ότι η ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2008/115 εκθέτει ότι, «[σ]ύμφωνα με την οδηγία 2005/85 [...], υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος έχει υποβάλει αίτηση για άσυλο σε ένα κράτος μέλος δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι διαμένει παράνομα στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους μέχρι να εκδοθεί απόφαση που να απορρίπτει την αίτηση ή απόφαση που να του/της στερεί το δικαίωμα να διαμείνει ως αιτών άσυλο».
- 42 Δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη (ΕΕ L 31, σ. 18), οι αιτούντες άσυλο μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής ή στην περιοχή την οποία τους ορίζει αυτό το κράτος μέλος, αλλά τα κράτη μέλη μπορούν, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, παραδείγματος χάριν εάν το επιτάσσει η νομοθεσία ή η δημόσια τάξη, να περιορίζουν τον αιτούντα άσυλο σε συγκεκριμένο τόπο, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο.
- 43 Το άρθρο 21 της οδηγίας 2003/9 ορίζει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι απορριπτικές αποφάσεις σχετικά με την παροχή πλεονεκτημάτων κατ' εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας ή οι αποφάσεις που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 7 της οδηγίας και θίγουν ατομικά τους αιτούντες άσυλο να μπορούν να προσβάλλονται με τις διαδικασίες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο. Στον τελευταίο βαθμό τουλάχιστον χορηγείται η δυνατότητα προσφυγής ή επανεξέτασης ενώπιον δικαστικής αρχής.

- 44 Κατά το άρθρο 18, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/85, τα κράτη μέλη δεν υποβάλλουν σε κράτηση ένα πρόσωπο για τον λόγο και μόνο ότι ζητεί άσυλο και, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, μεριμνούν, όταν υποβάλλουν σε κράτηση άτομο που ζητεί άσυλο, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα ταχείας δικαστικής επανεξέτασης.
- 45 Επομένως, η κράτηση ενόψει απομάκρυνσης, η οποία διέπεται από την οδηγία 2008/115 και η κράτηση που διατάσσεται κατά άτομο που ζητεί άσυλο, βάσει π.χ. των οδηγιών 2003/9 και 2005/85 και των εφαρμοστέων διατάξεων του εθνικού δικαίου, εντάσσονται σε διαφορετικές νομικές ρυθμίσεις.
- 46 Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει κατά πόσον η παραμονή του S. S. Kadzoev στο κέντρο προσωρινής κράτησης κατά την περίοδο κατά την οποία είχε την ιδιότητα του αιτούντος άσυλο ατόμου ήταν σύμφωνη με τις προϋποθέσεις που θέτουν οι κοινοτικές και οι εθνικές διατάξεις περί ασύλου.
- 47 Αν διαπιστωθεί ότι καμία απόφαση δεν ελήφθη σχετικά με τον εγκλεισμό του S. S. Kadzoev στο κέντρο προσωρινής κράτησης στο πλαίσιο των διαδικασιών που κινήθηκαν κατόπιν των αιτήσεων του για χορήγηση ασύλου, οι οποίες αναφέρθηκαν στη σκέψη 19 της παρούσας απόφασης, και ότι η κράτησή του εξακολουθεί συνεπώς να στηρίζεται στην προϊσχύσασα εθνική ρύθμιση της κράτησης ενόψει απομάκρυνσης ή στη ρύθμιση της οδηγίας 2008/115, ο χρόνος της κράτησης του S. S. Kadzoev ενόσω ήσαν σε εξέλιξη αυτές οι διαδικασίες ασύλου θα πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του χρόνου κράτησης ενόψει απομάκρυνσης τον οποίο προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115.
- 48 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα, στοιχείο β', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το χρονικό διάστημα του εγκλεισμού ενός ατόμου σε κέντρο προσωρινής κράτησης βάσει απόφασης που έχει ληφθεί σύμφωνα με τις εθνικές και τις κοινοτικές διατάξεις που αφορούν τους αιτούντες άσυλο δεν μπορεί να θεωρηθεί ως χρόνος κράτησης ενόψει απομάκρυνσης κατά την έννοια του άρθρου 15 της οδηγίας 2008/115.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- 49 Με το ερώτημα αυτό το αιτούν δικαστήριο θέτει κατ' ουσία το ζήτημα αν το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η εκτέλεση της απόφασης για απομάκρυνση από την επικράτεια είχε ανασταλεί, λόγω της άσκησης από τον ενδιαφερόμενο ένδικης προσφυγής κατά της απόφασης αυτής, λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του χρόνου κράτησης ενόψει απομάκρυνσης, όταν ο ενδιαφερόμενος εξακολούθησε, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, να παραμένει σε κέντρο προσωρινής κράτησης.
- 50 Συναφώς τονίζεται ότι το άρθρο 13, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2008/115 προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι στον ενδιαφερόμενο υπήκοο τρίτης χώρας διατίθεται αποτελεσματικό ένδικο μέσο, το οποίο του επιτρέπει να προσφεύγει κατά των αποφάσεων που αφορούν την επιστροφή ή να ζητεί την επανεξέτασή τους ενώπιον αρμόδιας δικαστικής ή διοικητικής αρχής ή αρμόδιου οργάνου που απαρτίζεται από μέλη αμερόληπτα και απολαύοντα εχέγγυα ανεξαρτησίας. Η αρχή αυτή ή το όργανο αυτό έχει την εξουσία να επανεξετάζει αποφάσεις που αφορούν την επιστροφή, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας προσωρινής αναστολής της εφαρμογής τους, εκτός εάν ισχύει ήδη προσωρινή αναστολή δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας.
- 51 Ούτε από το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115 ούτε από καμία άλλη διάταξη της οδηγίας αυτής μπορεί όμως να συναχθεί το συμπέρασμα ότι τα χρονικά διαστήματα της κράτησης ενόψει απομάκρυνσης από την επικράτεια δεν μπορούν να περιλαμβάνονται, λόγω της αναστολής της εκτέλεσης της απόφασης απομάκρυνσης, στον μέγιστο χρόνο κράτησης που καθορίζεται με το εν λόγω άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6.
- 52 Ειδικότερα, τονίζεται ότι η αναστολή της εκτέλεσης της απόφασης απομάκρυνσης λόγω της διαδικασίας της ένδικης προσφυγής που έχει ασκηθεί κατά της εν λόγω απόφασης δεν καταλέγεται μεταξύ των λόγων παράτασης του χρόνου κράτησης τους οποίους προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφος 6, της οδηγίας 2008/115.

- 53 Επομένως, ο χρόνος κράτησης του ενδιαφερομένου ενόσω διαρκεί η διαδικασία δικαστικού ελέγχου της νομιμότητας της απόφασης απομάκρυνσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της μέγιστης διάρκειας της κράτησης την οποία προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115.
- 54 Αν το συμπέρασμα αυτό δεν γινόταν δεκτό, η διάρκεια της κράτησης ενόψει απομάκρυνσης θα μπορούσε να διαφέρει, και μάλιστα σημαντικά, από τη μία περίπτωση στην άλλη εντός του ίδιου κράτους μέλους ή από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, λόγω των ιδιαιτεροτήτων των εθνικών δικαστικών διαδικασιών και των ιδιαίτερων περιστάσεων που τις χαρακτηρίζουν, πράγμα που θα αντέβαινε στον σκοπό του άρθρου 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115, δηλαδή στη διασφάλιση της ισχύος σε όλα τα κράτη μέλη της ίδιας μέγιστης διάρκειας κράτησης.
- 55 Η ορθότητα του συμπεράσματος αυτού δεν αναιρείται από την απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2009, C-19/08, Petrosian κ.λπ. (Συλλογή 2009, σ. I-495), την οποία επικαλέστηκε η Βουλγαρική Κυβέρνηση. Συγκεκριμένα, στην υπόθεση εκείνη, η οποία αφορούσε την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας (ΕΕ L 50, σ. 1), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, εφόσον, στο πλαίσιο της διαδικασίας μεταφοράς του αιτούντος άσυλο, η νομοθεσία του αιτούντος κράτους μέλους προβλέπει το ανασταλτικό αποτέλεσμα ενός ενδίκου βοηθήματος, η προθεσμία εκτέλεσης της μεταφοράς την οποία προβλέπει το άρθρο 20, παράγραφος 1, στοιχείο δ', του κανονισμού αυτού δεν αρχίζει να τρέχει από την έκδοση της προσωρινής ισχύος δικαστικής απόφασης περί αναστολής της διαδικασίας μεταφοράς, αλλά μόνον από την έκδοση της δικαστικής απόφασης επί του νομοτύπου της διαδικασίας, η οποία δεν πρόκειται πλέον να εμποδίσει την εκτέλεση της διαδικασίας αυτής.
- 56 Η παραπάνω ερμηνεία του άρθρου 20, παράγραφος 1, στοιχείο δ', του κανονισμού 343/2003 δεν μπορεί να εφαρμοστεί, κατ' αναλογία, στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115. Ενώ δηλαδή η προθεσμία την οποία αφορούσε η προαναφερθείσα απόφαση Petrosian καθορίζει τον χρόνο που διαθέτει το αιτούν κράτος μέλος για να εκτελέσει τη μεταφορά του αιτούντος άσυλο προς το κράτος μέλος που οφείλει να τον δεχτεί εκ νέου, ο σκοπός των ανώτατων χρονικών ορίων που προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115 είναι να τεθούν περιορισμοί στη στέρηση της ατομικής ελευθερίας. Επιπλέον, με τις τελευταίες αυτές διατάξεις τίθενται όρια στη διάρκεια της κράτησης ενόψει της απομάκρυνσης και όχι στην εκτέλεση της ίδιας της διαδικασίας απομάκρυνσης.

- 57 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η εκτέλεση της απόφασης για απομάκρυνση από την επικράτεια είχε ανασταλεί, λόγω της άσκησης από τον ενδιαφερόμενο ένδικης προσφυγής κατά της απόφασης αυτής, λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του χρόνου κράτησης ενόψει απομάκρυνσης, όταν ο ενδιαφερόμενος εξακολούθησε, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, να παραμένει σε κέντρο προσωρινής κράτησης.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 58 Με το ερώτημα αυτό το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διασαφηνιστεί, σε σχέση με τα ιδιαίτερα πραγματικά στοιχεία της υπόθεσης της κύριας δίκης, η έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115, και ειδικότερα του όρου «λογική προοπτική απομάκρυνσης».

Επί του τρίτου ερωτήματος, στοιχείο γ'

- 59 Με το τρίτο ερώτημα, στοιχείο γ', το αιτούν δικαστήριο θέτει το ζήτημα αν το άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι δεν υπάρχει λογική προοπτική απομάκρυνσης, όταν έχουν εξαντληθεί οι δυνατότητες παράτασης του χρόνου κράτησης τον οποίο προβλέπει η παράγραφος 6 του ίδιου άρθρου, εφόσον κατά το χρονικό σημείο της δικαστικής επανεξέτασης της κράτησης του ενδιαφερομένου δεν έχει επιτευχθεί καμία συμφωνία με τρίτη χώρα που να προτίθεται να δεχτεί τον ενδιαφερόμενο.
- 60 Επιβάλλεται η παρατήρηση ότι, όταν έχει συμπληρωθεί ο μέγιστος χρόνος κράτησης τον οποίο προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφος 6, της οδηγίας 2008/115, δεν τίθεται καν το ζήτημα αν υπάρχει πλέον «λογική προοπτική απομάκρυνσης» κατά την έννοια της παραγράφου 4 του ίδιου αυτού άρθρου. Πράγματι, στην περίπτωση αυτή ο ενδιαφερόμενος πρέπει να απολύεται αμέσως.

61 Το άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115 έχει δηλαδή εφαρμογή μόνο στις περιπτώσεις στις οποίες δεν έχουν εξαντληθεί οι μέγιστοι χρόνοι κράτησης που προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας αυτής.

62 Κατά συνέπεια, στο τρίτο ερώτημα, στοιχείο γ', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση που έχουν εξαντληθεί, κατά το χρονικό σημείο της δικαστικής επανεξέτασης της κράτησης του ενδιαφερομένου, οι δυνατότητες παράτασης του χρόνου κράτησης τον οποίο προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφος 6, της οδηγίας 2008/115.

Επί του τρίτου ερωτήματος, στοιχεία α' και β'

63 Σχετικά με το τρίτο ερώτημα, στοιχεία α' και β', τονίζεται ότι, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115, οσάκις καθίσταται πρόδηλο ότι δεν υφίσταται πλέον λογικά προοπτική απομάκρυνσης για νομικούς ή άλλους λόγους, η κράτηση παύει να δικαιολογείται και ο ενδιαφερόμενος απολύεται αμέσως.

64 Όπως προκύπτει από το άρθρο 15, παράγραφοι 1 και 5, της οδηγίας 2008/115, η κράτηση ενόψει απομάκρυνσης διατηρείται μόνο για όσο χρόνο εξελίσσεται και εκτελείται με τη δέουσα επιμέλεια η διαδικασία απομάκρυνσης, εφόσον η διατήρηση αυτή είναι αναγκαία για να διασφαλισθεί η επιτυχής απομάκρυνση.

65 Επομένως, για να γίνει δεκτό ότι υπάρχει «λογική προοπτική απομάκρυνσης» κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115, πρέπει να

διαπιστώνεται κατά την επανεξέταση από το εθνικό δικαστήριο της νομιμότητας της κράτησης ότι υπάρχει πραγματική προοπτική επιτυχούς απομάκρυνσης χωρίς υπέρβαση των χρονικών ορίων που προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας αυτής.

- 66 Για παράδειγμα, δεν υπάρχει λογική προοπτική απομάκρυνσης όταν δεν φαίνεται πιθανό να γίνει ο ενδιαφερόμενος δεκτός σε τρίτη χώρα εντός των χρονικών αυτών ορίων.
- 67 Κατά συνέπεια, στο τρίτο ερώτημα, στοιχεία α' και β', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι μόνο η πραγματική προοπτική επιτυχούς απομάκρυνσης χωρίς υπέρβαση των χρονικών ορίων που προβλέπουν οι παράγραφοι 5 και 6 του ίδιου αυτού άρθρου συνιστά λογική προοπτική απομάκρυνσης και ότι δεν υπάρχει τέτοια προοπτική όταν δεν φαίνεται πιθανό να γίνει ο ενδιαφερόμενος δεκτός σε τρίτη χώρα εντός των χρονικών αυτών ορίων.

Επί του τέταρτου ερωτήματος

- 68 Με το ερώτημα αυτό το αιτούν δικαστήριο θέτει κατ' ουσία το ζήτημα αν το άρθρο 15, παράγραφοι 4 και 6, της οδηγίας 2008/115 επιτρέπει, παρά την παρέλευση του μέγιστου χρόνου κράτησης τον οποίο προβλέπει η οδηγία αυτή, να μην απολύεται ο ενδιαφερόμενος αμέσως για τον λόγο ότι δεν έχει στην κατοχή του έγκυρα έγγραφα, επιδεικνύει επιθετική συμπεριφορά και δεν διαθέτει βιοποριστικά μέσα ούτε κατάλυμα ή πόρους που να του παρέχει προς τούτο το οικείο κράτος μέλος.
- 69 Συναφώς επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει κυρίως από τις σκέψεις 37, 54 και 61 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 15, παράγραφος 6, της οδηγίας 2008/115 δεν επιτρέπει σε καμία περίπτωση την υπέρβαση του ανώτατου χρονικού ορίου που καθορίζεται με τη διάταξη αυτή διατάξεις.

- 70 Η οδηγία 2008/115 δεν μπορεί να αποτελέσει έρεισμα για την κράτηση ενός ατόμου για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας. Κανένα συνεπώς από τα στοιχεία που αναφέρει το αιτούν δικαστήριο δεν μπορεί, καθαυτό, να συνιστά λόγο κράτησης του ενδιαφερομένου δυνάμει των διατάξεων της οδηγίας αυτής.
- 71 Κατά συνέπεια, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15, παράγραφοι 4 και 6, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει, όταν έχει παρέλθει ο μέγιστος χρόνος κράτησης τον οποίο προβλέπει η οδηγία αυτή, να μην απολύεται ο ενδιαφερόμενος αμέσως για τον λόγο ότι δεν έχει στην κατοχή του έγκυρα έγγραφα, επιδεικνύει επιθετική συμπεριφορά και δεν διαθέτει βιοποριστικά μέσα ούτε κατάλυμα ή πόρους που να του παρέχει προς τούτο το οικείο κράτος μέλος.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 72 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πέραν των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενοντών υπηκόων τρίτων χωρών, έχει την έννοια ότι ο προβλεπόμενος στις διατάξεις αυτές μέγιστος χρόνος κράτησης περιλαμ-

βάνει επίσης τον χρόνο κράτησης που συμπληρώθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας απομάκρυνσης που κινήθηκε πριν αρχίσει να εφαρμόζεται η ρύθμιση που θεσπίστηκε με την οδηγία αυτή.

- 2) Το χρονικό διάστημα του εγκλεισμού ενός ατόμου σε κέντρο προσωρινής κράτησης βάσει απόφασης που έχει ληφθεί σύμφωνα με τις εθνικές και τις κοινοτικές διατάξεις που αφορούν τους αιτούντες άσυλο δεν μπορεί να θεωρηθεί ως χρόνος κράτησης ενόψει απομάκρυνσης κατά την έννοια του άρθρου 15 της οδηγίας 2008/115.
- 3) Το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η εκτέλεση της απόφασης για απομάκρυνση από την επικράτεια είχε ανασταλεί, λόγω της άσκησης από τον ενδιαφερόμενο ένδικης προσφυγής κατά της απόφασης αυτής, λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του χρόνου κράτησης ενόψει απομάκρυνσης, όταν ο ενδιαφερόμενος εξακολούθησε, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, να παραμένει σε κέντρο προσωρινής κράτησης.
- 4) Το άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση που έχουν εξαντληθεί, κατά το χρονικό σημείο της δικαστικής επανεξέτασης της κράτησης του ενδιαφερομένου, οι δυνατότητες παράτασης του χρόνου κράτησης τον οποίο προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφος 6, της οδηγίας 2008/115.
- 5) Το άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι μόνο η πραγματική προοπτική επιτυχούς απομάκρυνσης χωρίς υπέρβαση των χρονικών ορίων που προβλέπουν οι παράγραφοι 5 και 6 του ίδιου αυτού άρθρου συνιστά λογική προοπτική απομάκρυνσης και ότι δεν υπάρχει τέτοια προοπτική όταν δεν φαίνεται πιθανό να γίνει ο ενδιαφερόμενος δεκτός σε τρίτη χώρα εντός των χρονικών αυτών ορίων.

- 6) Το άρθρο 15, παράγραφοι 4 και 6, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει, όταν έχει παρέλθει ο μέγιστος χρόνος κράτησης τον οποίο προβλέπει η οδηγία αυτή, να μην απολύεται ο ενδιαφερόμενος αμέσως για τον λόγο ότι δεν έχει στην κατοχή του έγκυρα έγγραφα, επιδεικνύει επιθετική συμπεριφορά και δεν διαθέτει βιοποριστικά μέσα ούτε κατάλυμα ή πόρους που να του παρέχει προς τούτο το οικείο κράτος μέλος.

(υπογραφές)